

פרשת נח תלפ"ז

נח איש צדיק (ה ט)

כשחלילה מתחולל מבול בחוץ, מבול של מים, או מבול של אש, או שניהם גם יחד... הרוצה להינצל מחרון אף ה', צריך להיות גם נח' וגם 'איש צדיק'... גם נוח ונעים לבריות - וגם 'איש צדיק' במצוות שבין אדם למקום, ובדרך כלל דבר גורר דבר, שהרי אמרו חז"ל (אבות ג. י): 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו - רוח המקום נוחה הימנו'.

* * *

היארציט של מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל חל בשבוע שעבר [כ"ג תשרי]. נביא כאן מעשה שסיפר הגר"ר אליהו מאיר שוורץ שליט"א, מעשה המעיד על יפעת מידותיו של מרן זצ"ל: "בזמנו, בימי החורף של 'מלחמת המפרץ' (שנת תשנ"א), היתה עצירת גשמים. היה ניכר שזהו מצב של 'חרון אף', רח"ל [ק"ק עם סיומה של המלחמה, בימי הפורים, החלו לרדת גשמי שפע]. קרא אפוא מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל לעצרת התעוררות בעקבות עצירת הגשמים בבית הכנסת ברמת אהרן' בבני ברק, והציבור הנכבד מסלתה ושמנה של העיר בני ברק גדש את בית הכנסת לשמוע דברי התעוררות. מרן הגר"נ, כדרכו, לא היה מאריך בדיבור. הוא עורר בקצרה עם דברי הרמב"ם על החובה לשפר את המעשים ולדעת כי מאת ה' הייתה זאת, ולא לומר כי הצרות הן 'מקרה', וכך הוא גם כעת בעת עצירת הגשמים, שחובתנו להשתפר במעשינו. לאחר כעשר דקות לכל היותר סיים את דרשתו והכניס עמד להסתיים. רבי נסים ירד מארון הקודש, והקהל נעמד על רגליו כדי לצאת. אלא שלפתע הושלך הס בבית הכנסת. מתברר, כי רבי נסים מעוניין להוסיף דבר ששכח לומר, וכי הוא עולה על מדרגות ארון הקודש שנית. הציבור התיישב על מקומו, מבין כי דבר חשוב יישמע כעת. מרן הגאב"ד עולה שוב על המדרגות, מוציא נייר מכיסו, ובעודו בידו פותח ומספר: "היום בבוקר מצאתי אצלי בתיבת הדואר מכתב מיהודי, הכותב לי שהיות והלילה תתקיים עצרת התעוררות בבית הכנסת הוא מבקש להעיר ולעורר דבר אחד או שניים, אשר לדעתו יש לעורר עליהם בפני הציבור. ברשותכם אקריא את הקטע הראשון מהמכתב". מרן הגר"נ החל לקרוא את המכתב: "היות ולאחרונה עורכים שמחות בבתיים כמו שבע ברכות ואירוסין, והשמחה מתחילה בשעה מאוחרת, לא לפני עשר בלילה, ומסתיימת לתוך הלילה ואחרי חצות ליל - השירה והקולות מפריעים לשכנים. הרי בכל שכונה ובכל בנין אפשר למצוא ילדים הזקוקים לשינה, הרב מעוניין לעורר על כך שפיסיקו עם ההפרעות הללו".

"עד כאן המכתב ככתבו", סיים מרן הגר"נ את ההקראה האל שגרתית. או אז פניו האדימו - ללא גזמה - השן הגביה את קולו וזעק בכאב עצור: "בעיקרון הוא צודק בעצמו שלו. אבל אם השן שלך עושה שמחה ולך היא מהווה 'הפרעה' - על זה בעצמו אנחנו צריכים לערוך עצרת התעוררות... אדרבה, כאשר השני עושה שמחה אנחנו צריכים לשמוח עמו בשמחתו - להרגיש בליבו את שמחתו!", סיים את דבריו הקצרים ברעדה, ויחד ממדרגות ארון הקודש ופניו חיזורות מצער. הכינוס הסתיים, ואידך זיל גמור...

* * *

הגרא"מ שוורץ שב ומספר סיפור נוסף, עובדה דבדידה הווה: "לפני כחמש-עשרה שנה הגעתי להשתתף בשמחת 'אויפרוף' במשפחת הגר"ר שמואל ויינטרויב שליט"א בן ידידו של רבי נסים - הגאון רבי בערל ויינטרויב זצ"ל. השמחה הייתה אמורה להתקיים בבית הכנסת המרכזי ברמת אהרן. זמן התפילה נקבע לשעה 7:30. לכשעצמי הגעתי כבר בשעה 7:00 ללמוד מעט לפני התפילה ולומר קרבנות וכו'. והנה אני רואה את מרן הגאון רבי נסים כבר יושב במקומו ומעיין בספר. כיוון שאנחנו - אבלחט"א - קרובי משפחה, והיה לי עמו קשר הדוק, ואמי הצדקנית ע"ה גדלה בבית הוריו, ניגשתי ובירכתיו ב'גוט שבת'. לתומי סברתי כי רבי נסים יושב ולומד כמנהגו אחרי תפילת ותיקין שהסתיימה לפני כחצי שעה. אלא שהתברר שלא כך. הוא אמר לי כי עדיין לא התפלל תפילת שבת, וכי קרה לו היום דבר חריג: הוא לא התעורר משנתו לתפילת ותיקין, והוא בא כעת להתפלל במניין השני שבבית מדרשו. שמחתי מאוד ואמרתי לו כי זו ממש 'השגחה פרטית' וכולם ישמחו מאוד, כי הנה עוד מעט יבואו המתפללים ותתקיים כאן שמחת ידידו רבי בערל ויינטרויב, ובוודאי שהרב ישמח וגם המחנותים ישמחו מאוד שכבוד הרב ישתתף בשמחתם. "באותו רגע", זכר הגרא"מ שוורץ בהתרגשות ובכאב, "התכרכמו פניו. עננה נחה עליהן בכאב רב. ברגע הראשון לא הבנתי מה קרה. הוא הרבה לעצמו ומיד הסביר לי: 'הרי יש כאן שאלה של 'גניבת דעת'. כי בני המשפחה יחשבו שבאתי במיוחד להשתתף אתם בשמחה, ולא כן הדבר, אלא פשוט לא התעוררתי לוותיקין ולכן

אני כאן...!". מאותו רגע היה נראה מרן צצוק"ל במתח של ממש, עד כי כבר לא יכולתי להמשיך לדבר איתו. עזבתי את כותל המזרח, אבל עקבתי בדריכות כיצד ייפול דבר - 'תורה היא וללמוד אני צריך'. המתנתי לראות מה יעשה הגאב"ד בצדקותו והכרתו, כיצד יתמודד עם ה'בעיה'... וכעת, הסכיתו ושמעו כיצד התמודד גאון התורה עם שאלת גניבת הדעת הזו... במשך השעתיים הקרובות, כאשר ניגשו אליו מתפללים ובני משפחה לפני התפילה ולאחריה, עמד בעל ה'חוט השני' וסיפר לכל אחד ואחד (!) את האירוע הלא מצוי שקרה לו, שלא התעורר הבוקר לתפילת ותיקין ולכן הזדמן לו להתפלל במניין השני! כשאני אומר 'כל אחד ואחד' כוונתי אפילו לילדים שלחצו לו יד כדי לקבל את ברכתו... עמד רבי נסים ואף להם סיפר את התקלה שקרתה לו הבוקר, והכל כדי שלא יחשבו שהוא הגיע במיוחד לשמחה ונמצא גונב את דעתם! הפלא התעצם, והיה מדעים וחריג לראות כיצד האיש השתקן הגדול מספר לכל נער, מבוגר וזקן את מה שקרה לו הבוקר שלא התעורר מהשינה... רבים באמת הביטו כתמהים מה קרה לו לרבי נסים שמספר סיפורים על מה שאירע לו בבית שלא התעורר... הם לא ידעו את מה שאני ידעתי וראיתי. ראיתי, השתוממתי ולמדתי אורחות חיים ומידות טהורות. "אבד חסיד מן הארץ וישר באדם אין" (מכילתא דר. ז. ב.).

[מתוך מוסף 'יתד נאמן']

עשה כף תבת עצי גפר (ה יד)

עצי גפר - כך שמו. ולמה ממין זה? על שם גפרית, שנגזר עליהם להימחות בו (ה"י).

מדבריו של רש"י הק' עולה, כי הסיבה לכך שנבחרו דווקא עצי ה'גופר' כדי לבנות מהם את התיבה הינה בשל הדמיון הלשוני בין שמו של העץ: 'גופר' ובין ה'גפרית' שבה נגזר על בני דור המבול להימחות.

ולכאורה יש להבין: איזו שייכות ישנה בין עצי ה'גופר' אשר שימשו לבניית התיבה שנועדה להציל את נח מהמבול, ובין ה'גפרית' שנועדה למחות את בני דורו מעל פני האדמה? מה העניין להשתמש לשתי המטרות בחומרים בעלי שמות דומים במידת-מה?

את התשובה נבין היטב עפ"י המעשה הבא: לפני שנים רבות, בעיר אחת באנגליה, שימש יהודי פשוט כגבאי באחד מבתי הכנסת. יהודי זה היה בור מוחלט ועם הארץ, עד שאפילו לא ידע קרוא וכתוב. כאשר נדרש לחתום על מסמך כלשהו היה חותם בטביעת אצבע, שכן גם את המעט הזה - לכתוב את שמו - לא ידע. ובכל זאת, מגבלה זו לא הפריעה לאותו יהודי לנהל את כל ענייני בית הכנסת על הצד היותר טוב, לשביעות רצונם של המתפללים כולם. דא עקא, שביום מן הימים, עם פטירתו של רב הקהילה הגיע רב חדש לכהן פאר, והצעד הראשון שעשה היה שיפוץ בית הכנסת והסדרת ניהולו על הצד היותר טוב. בין השאר הוחלט בעצת פרנסי הקהל, כי מהיום ואילך ינהלו ההוצאות וההכנסות בצורה מסודרת תוך רישום מדויק בספרי החשבונות. מעתה לא נותרה ברירה כי אם לפטר את הגבאי הוותיק - אשר כאמור, לא ידע קרוא וכתוב ולא היה באפשרותו בשום אופן לנהל את הפנקסים באופן המוסכם. ואכן, הגבאי פוטר ממשרתו כאשר הוא מקבל פיצוי פטורים נכבדים - שנועדו לאפשר לו להתפרנס בינתיים עד שימצא לעצמו עבודה אחרת. כאשר עזב הגבאי את בנין הקהילה כשסכום הכסף הגדול בכיסו - לא ידע את נפשו מרוב צער ודאגה: היכן ימצא עבודה שתפרנס אותו? ומי בכלל יאות להעסיקו בגילו המופלג? בין כך ובין כך הובילוהו רגליו ברחובות העיר מבלי כל יעד מוגדר, עד שלבסוף מצא את עצמו בפתחו של השביל החוצה את היער המפריד בין שני חלקי העיר. באותו הרגע, לפתע, הבריק בראשו רעיון: הוא נוכח לדעת, כי אנשים רבים חוצים את היער בשביל האמור, כאשר מדובר בצעידה ממושכת שבמהלכה אין כל מקום בו ניתן לעצור להתרעננות ולמנוחה. אמר מיודענו בלבו: "אם אציב כאן דוכן קטן בו אמכור שתייה קלה ומעט מגדנות, ולצידו אעמיד מספר כסאות ושולחנות - בוודאי יהיו אנשים רבים שישמחו לעצור להתרעננות בדרכם, וכך תהיה לי פרנסה". ממחשבה למעשה. לאחר שהצטייד ברישיונות מתאימים בנה מיודענו - הגבאי ישעיהו - ביתן קטן על אם הדרך, והעסק החל לשגשג... תקופה קצרה לאחר מכן כבר פתח היהודי 'סניף' נוסף לעסק הקטן שלו בהמשך השביל המתפתל, וההכנסות זרמו אל כיסו בשפע וברוח.

מנהגו של אותו יהודי היה, שבכל יום לאחר שסיים את מלאכתו היה מרכז את דמי הפדיון היומי, מפריש מהם את הנחוץ לו לשם כלכלת ביתו, ואילו את השאר מפקיד בבנק המקומי. כך, יום אחרי יום, שנה אחרי שנה. מעולם לא נזקק

למשוך את הכסף המופקד, שכן דמי הפדיון הספיקו לו להוצאות ביתו בשפע וברוח. אלא שביום מסוים קיבל אותו יהודי פנייה ממנהל הבנק שעבר על ספרי החשבונות, ומצא כי בחשבונות הצטבר סכום עתק. הוא הזמין אחר כבוד לפגישה בה הציג בפניו המנהל את יתרת חשבונות, ואף פרש בפניו אפשרויות שונות להשקעת הכסף כך שניב רווחים נאים. בסופו של אותה פגישה הוסכם על אפיק ההשקעה המתאים, המסמכים הובאו, ומידענו התבקש לחתום עליהם, כאשר את זאת הוא מבקש לעשות כדרכו - באמצעות טביעת אצבע... מנהל הבנק התקשה להאמין למראה עיניו: "איני מבין... אדם עשיר כמוך אינו יודע קרוא וכתוב? איך זה ייתכן?", הוא שאל בפליאה, ואילו מידענו היהודי השיב ברצינות תהומית: "דע לך אדוני, כי אילו הייתי יודע קרוא וכתוב לא הייתי היום עשיר... הייתי עדיין גבאי בבית-כנסת קטן!".

נוכח מבט ההשתאות שפשט על פניו של מנהל הבנק סיפר מידענו את סיפורו, וסיים: "רואה אתה? אילו הייתי יודע לקרוא ולכתוב לא הייתי מפוטר ממשרתי, וכך עד היום הייתי ממשיך לשמש כגבאי בבית הכנסת... דווקא משום שלא ידעתי קרוא וכתוב פוטרתי ממשרתי הגבאות, מה שהוביל אותי לפתוח עסק עצמאי ולהרוויח הון עתק, כפי שעניך רואות!".

ואנחנו על-פי דרכנו למדנו, כי ה'טוב' וה'רע' אינם תלויים בתנאים או בנסיבות. אותו מקרה עצמו שעלול להיתפס כ'רע', כמו פיטורים ממקום עבודה קבוע ומסודר - יכול להיחשב ל'טוב' מופלג, כאשר ההשגחה העליונה רוצה בטובתו של האדם הזכאי לכך על-פי מעשיו.

נראה שאת הנקודה הזו רצה הקדוש ברוך הוא ללמד את נח, ומשום כך הורה לו להשתמש בעצי 'גופר' לבניית התיבה, כנגד ה'גפרית' אשר שימשה להשמדתם של בני דור... ללמד, כי לא ה'גפרית' גורמת את הרע ולא ה'גופר' גורם את הטוב, אלא הכל תלוי במעשי האדם! ואותם גופר/גופרית שיימחו את דור המבול יכולים בעצמם להציל אחרים. וכבר עמדו רבותינו על כך ולימדנו (עבודה זרה ג'): "אמר רבי שמעון בן לקיש: אין גיהנום לעתיד לבוא, אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר, רשעים נידונים בה, וצדיקים מתרפאין בה". כלומר: אותה השמש שתצא מנרתיקה לעתיד לבוא תייסר את הרשעים ותרפא את הצדיקים, ואין כל סתירה בדבר, שכן כאמור - ה'טוב' וה'רע' אינם תלויים בנסיבות או במציאות, אלא אך ורק במעשיו של האדם!

[מתוך 'ללמדך-ספרו של רבי מרדכי פרינדליך זצ"ל]

וְהָיָה עֲלֶיךָ יוֹת כְּתָרָה בְּפִיךָ (ח, יא)

אמרה: "יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידו בשר ודם" (רש"י)

הגאון רבי **בן-ציון פלמן** זצ"ל היה חוזר ואומר פעמים רבות, שרבי **נחום מהורודנא** צווק"ל מרגלא בפומיה, כי ניסה הרבה פעמים למצוא ולהבין בדרכים פשוטות את דרכי הפרנסה, ולבסוף מצא את עצמו טועה, ונוכח תמיד כי יד ה' מנווטת ונכנסת לו בתוך החיים בדרכים לא טבעיות-סטנדרטיות. הוא מרוויח משם ומפסיד מכאן, מתאמץ שם ומרוויח ממקום אחר. הוא בדק ובחן וראה כי אנשים מנסים לשלוט בפרנסה שלהם - וללא הצלחה. המפתח כל העת בידו הקב"ה... לשונו של רבי נחום מהורודנא: "אבל תמיד מצאתי יד ה' גלויה ובוולט כל כך, עד כי אין בהם שום דבר מדרכי הטבע, וכל בן דעת יודה כי מה' היתה זאת. וזהו שנאמר בגמרא 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת יום סוף'".

* * *

"משל המשיל מרן ה'חפץ חיים'", אמר ר' בן-ציון לאברך הטרוד בדאגותיו, "עני מרוד צעד בדרך מעיר לעיר ונשא על כתפו שק מלא תבואה, עשרה וחצי ק"ג. חלפה לידו כרכרה של אדם נדיב. היא נעצרה והנדיב הציע לו להניח את המשא הכבד על העגלה. שמח העני מאוד. הוא מיהר והוציא מן השק קילו וחצי ממשאו, משקל שלא קשה לו לסחוב, והעביר לתוך שקית קטנה, ובשק נותרו תשעה ק"ג, אותם הגביה והניח בעגלה בתודה. חייך האיש שבכרכרה ואמר לו: 'פלא לי עליך על שאתה חושב שאני מקפיד על הק"ג וחצי. אם תשעה ק"ג אני מעלה על העגלה, וכי ק"ג וחצי נוספים - דבר קל שכזה - אתה חושב שאני מקפיד עליו?! אם כבר אז כבר... תניח הכל ואני נוסע'".

"וכמו כן" אומר מרן ה'חפץ חיים', "כששואלים בחור בן עשרים שמתארס: 'כמה הם דמי הנדוניה שקיבלת?'... הוא ישיב בסיפוק: 'קיבלתי נדוניה נכבדה, שאוכל לחיות ולהתפרנס ממנה שלוש וארבע שנים אפילו אם לא יזדמן לי שום עסק לפרנסתי'. שבים ושואלים אותו: 'ומה תעשה בארבעים ושש שנים הנותרות עד תשלום שבעים שנה [שהוא בדרך-כלל מספר חיי האדם]?'. יענה ויאמר: 'אני בוטח בה' שיזמין לי עסק או כל סיוע אחר, שאוכל להתפרנס מידו הרחבה'.

ממש פלא עליו. כיוון שסוף סוף הוא מוכרח לבטוח בה' שיעזור לו ויכלכלה - אותו וכל אנשי ביתו - 46 שנים, כבר יכול הוא לבטוח בה' יתברך שיפרנס אותו מידו הרחבה גם בשנה-שנתיים הראשונות!.

זה שאמר הכתוב "השלך על ה' יהיך [את כל המשא שלך] והוא יכלכלך", היינו שהאדם לא ישאיר לעצמו גם לא ק"ג וחצי, כיון שבעל כורחו מוכרח בסוף לבוא לידי מידת הבטחון, אם כן שישליך על ה' את כל החבילה, ואז בוודאי כאשר

יבטח בו באמת - "הוא יכלכלך". נמצאנו למדים, שכל שהאדם מתחזק ומשליך את יבובו על ה', ובוטח בו באמת ובכל לבו, כך הוא זוכה ורואה בישועתו של מקום.

* * *

אברך נכנס להתייעץ עם ר' בן-ציון, האם לעבור מכולל אחד למשנהו. השיב לו ר' בן-ציון בסיפור.

"בכולל פוניבז' היתה תקופה קשה שלא שילמו, ואם שילמו נתנו מעט. בשעתו ישבו לידו, סיפר ר' בן-ציון, "שני אברכים. אחד מהם עזב והלך ללמוד בכולל ששילמו טוב, אך למד שם הרבה פחות טוב ממה שלמד כאשר ישב בכולל פוניבז'. ולאחר כחודש הוא סיפר לי, כי בראש חודש הראשון שקיבל את התשלום הגבוה מהכולל החדש, רוב הסכום הלך לפיצוץ בצינור בבית. לכן החליט מיד לשוב לעניות' של כולל פוניבז'".

המשיך ואמר לו: "לפיכך הכלל הוא, שצריך לתת את הדעת לא על גובה המלגה דווקא, אלא האם הלימוד בכולל השני יהיה כמו בכולל הקודם. שאם כן, אז תעבור לכולל ההוא, אבל אם תלמד שם פחות טוב אל תעבור. כלומר, שהלימוד יהיה מרכז השיקול, הכסף וכל השאר הם כבר יבואו מ'הקופה' המיוחדת שמייעדים בשמים לאברכים עמלי תורה".

מהי 'הקופה' של בני התורה?

הנה מצינו שבקודש הקדשים התרחש בתמידות נס גדול, ש'מקום הארון לא היה מן המנין', והיינו שלמרות שמידת בית קודש הקדשים היתה עשרים אמה על עשרים אמה, בכל זאת תמיד נמצאו עשר אמות לצד אחד של הארון ועשר אמות לצד השני של הארון, כאילו שאין ארון, מפני שהיה נס תמידי במיקום הארון. ולכאורה אין זה מובן, הרי תכלית בית המקדש הוא קודש הקדשים, ותכלית קודש הקדשים היא הארון, אז אם כן מדוע הארון לא היה מן המנין, אדרבה הרי הארון העיקר ועליו להיות ראשון במנין ובחשבון?

וביאר ר' בן-ציון, כי הביאור והסוד הוא, שארון הלוחות במהותו חייב להיות בלי מנין ודווקא מעל הטבע. וזו הנהגה שהקב"ה הטביע בעולם ש'הארון נושא את נושאי' וכן ש'מקום הארון אינו מן המנין'. וממילא, מי שנצמד לארון והולך על-פיו ועוסק בתורה כל היום - אברך כמשמעו ומדרשו, יש לו הנהגה נסית. וזו 'הקופה' האחרת לחלוטין שממנה מפרנס הקב"ה - ללא מנין וללא חשבון - את הת"ח.

* * *

סיפר ר' בן-ציון: אחד משומעי שיעוריו בבני ברק עבד לפרנסתו כנהג הסעות. ויהי היום נטפל אליו שוטר תנועה בטענה שנסע שלא כחוק ורצה לתת לו דו"ח גבוה. אותו יהודי לא הסכים עם השוטר וטען שהמקרה לא היה כפי שמאשים אותו ולא עבר על עבירת התנועה המדוברת.

הם התווכחו, השוטר נפגע וכעס מאוד ואמר לו: "אני אדאג להביא אותך למשפט ושם כבר תקבל 'שלילת רישיון' ותאבד את הפרנסה, ואז נראה מי צודק, אני או אתה".

אותו אדם נבהל והיה מוטרד מכך במיוחד, כי פרנסתו הייתה בנויה מהסעות וסיפר לי בצער על פרטי המקרה. יעצתי לו שייתן סכום כסף לצדקה ושיקבל על עצמו להוסיף בלימוד כרבע שעה נוספת מדי יום ביומו - "ובזכות שאתה מוסיף בלימוד התורה, בכוח התורה הכל יהיה בסדר". ובאמת, מידענו אכן נתן צדקה והתחיל במהלך של הוספה בלימודיו. והנה, בתאריך המיועד התייצב בעל הרכב בבית המשפט. השופט המתין לשוטר שייכנס, אך השוטר לא הופיע. השופט כעס ואמר שלאחרונה זו כבר פעם שניה שהשוטר עושה לו את זה - שאינו מגיע לדין בתביעה שהוא תבע. השופט פסק לנהג קנס קטן ושחרר אותו מכל תביעה.

זה הכוח שמקבלים כאשר לומדים תורה ונותנים צדקה, וכל אחד יכול להיוושע בכוח התורה. אמנם לאברכים זה עוד יותר, שהרי יש להם את כוח התורה בתמידות.

* * *

יהודי התאונן קשות באוזני ר' בן-ציון כי אין לו פרנסה מסודרת והוא מגלגל כספים מפה ומשם - "אני מקנא בבעלי היכולת שארנקם מלא בממונ", התאונן. סיפר לו ר' בן-ציון, כי מרן רבי **אהרן לייב שטיינמן** זצ"ל שב מכמה ביקורים בחו"ל למען הכלל, והוא סיפר לו כי נכנסו אליו גבירים יקרים מרחבי תבל לשוחח ולשפוך לב. והנה איש אחרי איש מהם סיפרו וביקשו ברכה על צרות פרטיות שיש להם, לכולם. והם לא התאוננו על צרות סתם של מה בכך, אלא להיפך, רח"ל, והוסיף ואמר ר' אהרן לייב בפנים כאובות, ברחמים ובצער: "לא שווה בכלל להיות גביר! אמנם כסף יש, אבל כאלו צרות אחרות כנגד זה, שכבר יותר שווה שהצרה תהיה במחסור הכסף...".

סיים ר' בן-ציון ואמר בשם אחד מהגדולים, כי אדם המרגיש שהוא מקנא בחברו בדבר מוצלח שיש לו, הדרך להתמודד עם זה היא להסתכל על כל מה שיש לחברו, גם על הצרות והסבל שיש לחברו, ובאופן כזה כל אחד יהיה שמח לקבל את מה שיש לו עצמו, שלרוב זה כלום לעומת הנסיגות וה'פקקאלע' [החבילות...]. שיש לשני.

[מתוך 'ספר ללא שם']